РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Янка Тенева Тянкова

професор по гражданско и семейно право,
Юридически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“,
член на научно жури, назначено със заповед № РД-09-120/23.12.2025 г. на Директора на Института за държавата и правото при БАН

Относно: публична защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление: 3.6. Право

Дисертант: Емил Костадинов Лукаев – докторант в редовна форма на обучение, секция „Гражданскоправни науки“ в Института за държавата и правото, докторска програма „Стопанско/търговско право“

Тема на дисертацията: „Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози“

Научен ръководител: доц. д-р Николай Колев

1. Данни за дисертанта

Емил Костадинов Лукаев завършва средното си образование в гр. Бургас през 2008 г. в СОУ „Константин Преславски“ с технологичен профил на обучение. В последствие е приет в Юридическия факултет на Софийския университет, където през 2013 г. получава магистърска степен по „Право“ и професионална квалификация „юрист“.

В периода 2015—2016 г. специализира „Конкурентно право на ЕС“ в King’s College London.

Още докато е студент, започва работа като стажант в адвокатска кантора. През 2015 г . е вписан в Софийска адвокатска колегия, което му дава възможност да упражнява тази свободна професия като адвокат, старши адвокат, а в последствие и като основател и съдружник в кантора „Кънев и Лукаев“.

По време на обучението дисертантът е взел участие с доклади и статии в редица научни форуми, както докторантски, така и национални, за което обстоятелство представя сведения в автореферата си.

II. Данни за процедурата, авторефератa и публикациите

Като докторант в редовна форма на обучение в секция „Гражданскоправни науки“ в ИДП по докторска програма „Стопанско/търговско право“ Емил Лукаев е зачислен със заповед № РД-09-71/15.07.2021 г. на Директора на ИДП при БАН. Определена е темата за дисертационно изследване: **„Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози“** и са му поставени конкретни задачи с приетата образователна и научна програма. Видно от представено „мнение“ на научния ръководител доц. д-р Н. Колев, докторантът е изпълнил тази образователна и научна програма, като е събрал съответния брой кредити: 208 кредита (130 кредита по образователната програма, 48 кредита по научната програма и 30 кредита за публикуваните три статии по темата на дисертацията) при определен минимум от 200 кредита.

Със заповед № РД-09-63/26.09.2024 г. на Директора на ИДП при БАН срокът на обучение на докторанта е удължен с една година, считано от 01.10.2024 г. до 30.09.2025 г. В рамките на удължения срок дисертационният труд е обсъден в секцията и докторантът е отчислен с право на защита, считано от 01.10. 2025 г. съгласно заповед № РД-09-119а/23.12.2025 г. на Директора на ИДП при БАН. Със заповед № РД-09-21/16.02.2026 г. на Директора на ИДП при БАН е променена датата за провеждане на откритото заседание на научното жури, като същото от 03.04.2026 г. е отложено за 07.04.2026 г.

От представените за участие в публичната защита на дисертационния труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ материали е видно, че научните интереси на докторанта са в областта на Търговското право.

Докторантът Емил Лукаев е представил на членовете на научното жури необходимите документи за публичната защита в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и с оглед допълнителните изисквания, приети в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Института за държавата и правото при БАН. Представено е мнение на научния ръководител доц. д-р Н. Колев, от което е видно че докторантът е изпълнил изискванията според така действащите нормативни актове. Представена е и декларация за оригиналност и достоверност по чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ.

Докторантът е изготвил и депозирал автореферат. Авторефератът, в обем от 30 страници, отговаря изцяло на изискванията за представяне на дисертационния труд, като отразява вярно неговото съдържание и основните приносни моменти в него. Той е

оформен съобразно изискванията и дава необходимата информация както за дисертацията, така и за приносните моменти в нея и публикуваните други съчинения на дисертанта по темата.

За участие в процедурата са приложени следните статии: *„Процесуални способи за защита на залогодателя при пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози“*, сп. Търговско и облигационно право, 2023 г., кн. 1; *„Кратък преглед на новите положения в правния режим на Закона за особените залози“*, сп. Търговско и облигационно право, 2023 г., кн. 12; *„За отговорността на заложния кредитор при продажба по реда на чл. 37 от ЗОЗ“*, сп. Търговско и облигационно право, 2024 г., кн. 8.

Всички публикации представят аспекти на темата, развивани в отделните части от дисертацията, но интерпретирани от по-различна позиция и с някои допълнения. В тях проличава задълбочено познаване на проблематиката относно отговорността на заложния кредитор при продажба по реда на чл. 37 ЗОЗ, на процесуалните способи за защита на залогодателя при пристъпване към изпълнение по ЗОЗ, като е направен и кратък преглед на новите положения в правния режим на ЗОЗ. Следва да се отбележи още, че всички публикации са направени самостоятелно, без съавторство.

Публикуваните от докторанта Емил Лукаев три статии са свързани пряко с темата на изследването и събират нужния брой точки — 30 точки. Следователно докторантът изпълнява наукометричните изисквания за получаването на степента „доктор“ (дисертационен труд – 50 точки и публикувани статии – 30 точки).

III. Характеристики на дисертационния труд и научни приноси.

Представената за публично обсъждане дисертация от Емил Лукаев е на тема **„Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози“.** Съдържанието на дисертацията съответства на нейното заглавие. Направено е цялостно изследване на способите за защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Глава седма от ЗОЗ. В изследването е проследено историческото развитие на правната уредба по ЗОЗ, като акцентът е поставен върху положителните резултати от направената през 2016 г. мащабна промяна в Закона за особените залози (обн. в ДВ, бр. 105 от 30.12.2016 г.). Отчетени са и недостатъците, като се правят предложения за допълнително

усъвършенстване на нормативната уредба с оглед балансираната защита на интересите на заложния кредитор и на залогодателя, без това да дава допълнителни привилегии на залогодателя във вреда на заложния кредитор. Темата на изследването е определено актуална, защото наличните до този момент изследвания на правната уредба на особения залог не съдържат цялостен и обстоен критичен анализ на способите за защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по ЗОЗ, в частност след промените от 2016 г. Представена е и обширна библиография, която може да бъде полезна за по-нататъшни както исторически, така и сравнителноправни изследвания на съвременни частноправни и публичноправни институти. Основната цел на разработката е да се изложат възможно най-широк кръг от дискусионни въпроси и проблеми, отчетени в практиката, които са свързани със защитата на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение, съответно да се изяснят възможните начини за тяхното решаване без това да засяга интересите на заложния кредитор.

Дисертационният труд е разработен в обем от 203 стандартни страници. Съдържанието е разпределено както следва: въведение, четири глави, заключение и библиография. В увода е представена темата с нейната актуалност и значение, предметът и обектът на изследването, избраната методология, състоянието на изследваната проблематика, поставените цели и задачи. Следва кратко изложение на основното съдържание на дисертационния труд.

Глава първа на дисертацията е озаглавена „Историческо развитие на особения залог. Правна същност на заложното право и обезпеченото вземане. Характеристика на договора за особен залог“. Тя е разделена на три раздела. В първи раздел се изследва произходът на особения залог и се проследява неговото историческото развитие в съвременните правни системи, като най-значимо място е отделено на развитието на правната уредба относно особения залог в България, в частност на новата правна уредна на особения залог след реформата в българското законодателство от декември 2016 г. В раздел втори е изследвана правната същност на заложното право, като са съпоставени особеният залог и други сходни институти: реален залог, залога по реда на Закона за договорите за финансово обезпечение (ЗДФО), изследвани са понятията заложно имущество, обезпечено вземане и погасяване на залога. В раздел трети докторантът е направил характеристика на договора за особен залог: страни по договора, права и задължения на залогодател и заложен кредитор, проследил е действието на особения залог.

Глава втора заема значимо място в дисертацията. При неизпълнение на обезпеченото със залог задължение заложният кредитор може да пристъпи към изпълнение по реда на ЗОЗ. В нея авторът се фокусира върху предпоставки за упражняване на заложното право и пристъпването към изпълнение по реда на ЗОЗ. Сочи се, кой е активно легитимиран да поискат вписване на пристъпването към изпълнение и какви са правните последици, свързани с пристъпването към изпълнение. В последния раздел са разгледани въпросите, свързани с изпълнението върху отделните видове заложено имущество: движими вещи, дружествен дял, вземания, търговско предприятие, безналични ценни книжа и дялове на колективни инвестиционни схеми, патенти за изобретение и полезни модели, регистрирани марки и др.

В Глава трета на дисертацията е изследвано правното положение на залогодателя и заложния кредитор. По отношение на залогодателя акцентът е поставен върху концепцията за дължимата грижа като гаранция за залогодателя, че заложният кредитор ще продаде заложената вещ при възможно най-добри условия, като по този начин постигне възможно най-висока продажна цена при най-малко направени разноски. В подкрепа на направените изводи е и коментираната съдебна практика на ВКС. Направен е анализ на новата разпоредба на чл. 37, ал. 3 ЗОЗ, която въвежда задължение за заложния кредитор да обяви в регистъра, че продава заложеното имущество при определени условия. Отчита се, че така се дава гласност на проданта и се обявяват предварително съществените условия при провеждането ѝ. Изследвано е правното положение на депозитаря и на управителя на търговско предприятие, а в раздел втори това на заложния кредитор, като същите са разгледани в контекста на извършените законодателни промени, въведени с цел да се създаде по-голяма правна сигурност при реализиране на залога. Отделно внимание е отделено на конкуренцията между кредиторите, когато върху заложеното имущество се извършва едновременно изпълнение по реда на ГПК, ДОПК и ТЗ (при открито производство по несъстоятелност) — изключително важна тема в практиката, която намери разрешение с промените в ЗОЗ от 2016 г. Последният раздел включва обобщаване на изводите, направени при съпоставката на правното положение на залогодателя и заложния кредитор.

Глава четвърта заема централно място в научния труд, тъй като в нея са разгледани процесуалноправните средства за защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение. Анализирани са различните способни за съдебна защита, предвидени в полза на залогодателя. Разгледани са въпросите относно

оспорването на вземането или заложното право, спирането на вписването и защитата по чл. 536 ГПК, налагането на обезпечителните мерки по чл. 397, ал. 1, т. 3 ГПК и други.

В заключението са обобщени резултатите от изследването в неговата цялост, както и поотделно за четирите глави, като са направени и редица изводи по изследваната проблематика, включително и са изведени предложения *de lege ferenda*.

Дисертацията съдържа богат научен апарат, включен в 233 бележки под линия. Приложена е многобройна по обем библиография на български и чужд език, която е структурирана на монографии и учебници и на български език — 38, и на чужд език — 10 монографии. Отделно от това са посочени 46 статии и студии, публикувани в списания и сборници на български език.

Дисертацията се отличава с ясен и научен стил, разбираем и достъпен език и добра логическа подредба. Дисертантът умело борави с правните институти, като ги анализира и съпоставя убедително. Следва да отбележа и правилното структуриране, техническо оформление и начин на подредба на текстовете и цитирането под линия.

IV. Научни и научно-приложими приноси

Според изискванията на ЗРАСРБ при оценката на един дисертационен труд трябва да са налице научни резултати, съставляващи оригинален принос в науката, демонстриращи задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за създаване на научен труд. Дисертацията на Емил Лукаев отговаря на тези изисквания. Дисертационният труд представлява едно цялостно, добре структурирано и логически подредено съчинение, посветено на една актуална от теоретична и практична гледна точка тема. Считам, че дисертантът добре е оценил и обобщил своите приноси, които вече бяха разгледани доста обстойно при анализа на отделните глави от дисертационния труд, но като цяло могат да бъдат изложени в следния правопорядък:

1. Темата, касаеща защитата на залогодателя при незаконосъобразно престъпване към изпълнение по реда на ЗОЗ не е цялостно разработвана досега, въпреки че като цяло за особения залог има значителна по обем научна литература. Това е дало възможност на дисертанта да проследи нейното историческо развитие от римското право до днес, като акцент е поставен върху най-новите промени в правната уредба.

2. Като приносен следва да се посочи направеният критичен анализ на нормативната уредба в областта на особения залог и в частност на процесуалноправните средства за защита на залогодателите след приемане на измененията в ЗОЗ (обн., ДВ, бр. 105 от 30 декември

2016 г.), в който се сочи защо прокламираните в проекта за изменение на закона цели не са постигнати до край.

3. Положително следва да бъдат оценени разгледаните от докторанта налични средства за защита в полза на заложния кредитор и залогодателя, както и направените от него изводи за наличието на силно доминиращо положение на заложния кредитор спрямо залогодателя, за когото не са предоставени адекватни законови средства за защита дори при явно незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Глава седма от ЗОЗ.

4. Безспорно приносен характер имат изведените в дисертационния труд значими по обем и конкретно дефинирани предложения *de lege ferenda,* като например:

- предоставяне на законова възможност на залогодателя да подаде молба по чл. 390 ГПК с искане за налагане на обезпечение на бъдещ иск по чл. 36 ЗОЗ чрез налагане на обезпечителна мярка „спиране на вписването на пристъпване към изпълнение“ в ЦРОЗ или в предвидения друг регистър с правно основание чл. 397, ал. 1, т. 3 ГПК, респ. искане по чл. 389 ГПК при висящо съдебно производство;
- предвиждане на възможност залогодателят да подаде молба за спиране на изпълнението по реда на чл. 536 ГПК, по подобие на чл. 19, ал. 7 от ЗТРРЮЛНЦ и чл. 536, ал. 3 ГПК;
- допълване на разпоредбата на чл. 26, ал. 3 ЗОЗ относно подлежащите на вписване обстоятелства и обявените актове, за да се уреди възможността за обявяване на актове за спиране по чл. 397 ГПК, алтернативно за спиране на вписването за пристъпване към изпълнение по чл. 536 ГПК;
- да се предвиди и материалноправна гаранция като възможност за залогодателя да представи отговор на съобщението на заложния кредитор по чл. 33, ал. 1 ЗОЗ, с което залогодателят се уведомява за вписаното пристъпване към изпълнение;
- да се промени чл. 37, ал. 1 ЗОЗ, като се създаде гаранция, че заложният кредитор ще уведоми залогодателя относно вписването на пристъпването към изпълнение;
- да се измени чл. 536, ал. 3 ГПК, който погрешно препраща към чл. 19, ал. 6 от ЗТРРЮЛНЦ, вместо към чл. 19, ал. 7 от ЗТРРЮЛНЦ, като по този начин се отрази създаването на новата ал. 7 (предишна ал. 6) с ДВ, бр. 82 от 2024 г.

Тези и редица други приноси на разработката съответстват на нейното съдържание и отразяват обективно постигнатото от докторанта. Според изискванията на ЗРАСРБ дисертационният труд на Емил Лукаев представя научни резултати, съставляващи

оригинален принос в науката, демонстриращи задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за създаване на научен труд.

V. Основни критични бележки и препоръки

По мое мнение към съчинението „Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози“ могат да се направят и някои критични бележки, които са неизбежни по отношение на всеки научен труд и чиято цел е да подпомогнат автора при последващо издание на книгата.

Във връзка със структурата на научния труд и нейното съответствие с темата на изследване следва да се отбележи, че има известен дисбаланс между отделните глави – както по обем, така и с оглед значимостта на изследванията по модули. Считам че уводната част е прекалено обстойна и може да бъде съкратена, за да не се губи акцентът, който се съдържа в изложението по отделните глави. В първа глава, раздел I, т. 3 е направен опит за сравнителноправен анализ, който намирам за твърде кратък (една страница), като в него само се сочат две становища относно произхода на особения залог (дали той ползва законодателния модел на САЩ или Англия), без обаче да се прави сравнителен анализ с правната уредба на други страни, например с държави членки на ЕС, което би обогатило изложението, съответно би дало на автора нови идеи, които да намерят израз в предложения за изменени в правна уредба, като доразшири изложението в глава трета и четвърта. В глава втора където е разгледано изпълнението върху отделните категории заложено имущество (с. 102—112) липсва обстоен коментар на съдебната практика, а тя е многобройна. Глава трета е 44 страници, а четвърта глава е само 24 страници, което създава дисбаланс в изложението по отделните глави. Изложението по тези глави, което е изложение по същество, може да бъде подсилено с един обстоен сравнителноправен анализ на законодателството на други държави членки на ЕС, а това би обогатило становищата и изводите, направени от докторанта.

Може да се прецизират заглавията на глава първа и втора, тъй като намирам същите за прекалено обширни.

VI. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Емил Костадинов Лукаев „Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози“ съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и

Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Института за държавата и правото при БАН.

В заключение давам положителна оценка и предлагам на научното жури на **дисертанта Емил Костадинов Лукаев да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“** в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Гражданско и семейно право“ към секция „Гражданскоправни науки“ по докторска програма „Стопанско/търговско право“

Изготвил рецензията:
проф. д-р Янка Тянкова

OPINION

by Prof. Dr. Yanka Teneva Tyankova

Professor of Civil and Family Law,

Faculty of Law, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo,

Member of the Scientific Jury appointed by Order No. RD-09-120/23.12.2025 of the Director of the Institute for the State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences

Subject: Public defense of a dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor"

Field of Higher Education: 3. Social, Economic and Legal Sciences, Professional Field: 3.6 Law

Doctoral Candidate: **Emil Kostadinov Lukaev** – full-time PhD student in the Civil Law Sciences Section at the Institute for the State and the Law, BAS, doctoral programme "Business / Commercial Law"

Dissertation Topic: "Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act"

Academic Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Nikolay Kolev

1. **Information about the doctoral candidate**

Emil Kostadinov Lukaev completed his secondary education in Burgas in 2008 at Konstantin Preslavski Secondary School with a technological profile. He was subsequently admitted to the Faculty of Law of Sofia University, where in 2013 he obtained a Master's degree in Law and the professional qualification "lawyer".

In the period 2015–2016 he specialized in EU Competition Law at King's College London.

While still a student he began working as a trainee in a law firm. In 2015 he was admitted to the Sofia Bar Association, which enabled him to practise as an attorney, later as a senior attorney, and subsequently as founder and partner in the law firm Kanev and Lukaev.

During his doctoral studies the candidate participated with papers and articles in numerous academic forums, both doctoral and national, as indicated in his abstract.

II. **Information about the procedure, the abstract and the publications**

As a full-time PhD student in the Civil Law Sciences Section at the Institute for the State and the Law of BAS in the doctoral programme Business / Commercial Law, Emil Lukaev was enrolled by Order No. RD-09-71/15.07.2021 of the Director of the Institute.

The topic of his dissertation research was determined as "**Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act**", and specific tasks were assigned through the approved educational and research programme. According to the opinion of the academic supervisor Assoc. Prof. Dr. N. Kolev, the doctoral candidate has fulfilled the programme and has accumulated 208 credits (130 educational credits, 48 research credits and 30 credits for three published articles on the dissertation topic), exceeding the minimum requirement of 200 credits.

By Order No. RD-09-63/26.09.2024 of the Director of the Institute for the State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences, the period of study of the doctoral candidate was extended by one year, from 01.10.2024 to 30.09.2025. Within the extended period, the dissertation was discussed in the section and the doctoral candidate was dismissed with the right to defend the dissertation, effective from 01.10.2025, pursuant to Order No. RD-09-119a/23.12.2025 of the Director of the Institute for the State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences. By Order No. RD-09-21/16.02.2026 of the Director of the Institute for the State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences, the date of the open meeting of the scientific jury was changed, with the meeting postponed from 03.04.2026 to 07.04.2026.

From the materials submitted for participation in the public defense of the dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor", it is evident that the doctoral candidate's research interests lie in the field of Commercial Law.

The doctoral candidate Emil Lukaev has submitted to the members of the scientific jury the required documents for the public defense in accordance with the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB) and its implementing regulations, as well as with the additional requirements laid down in the Rules on the Conditions and Procedure for Acquiring Academic Degrees and Holding Academic Positions at the Institute for the State and the Law of the Bulgarian Academy of Sciences.

An opinion by the academic supervisor, Assoc. Prof. Dr. N. Kolev, has been submitted, from which it is evident that the doctoral candidate has fulfilled the requirements under the currently applicable regulatory framework. A declaration of originality and authenticity pursuant to Article 27(2) of the Regulations for the Implementation of the ADASRB has also been submitted.

The doctoral candidate has prepared and submitted an abstract of the dissertation. The abstract, comprising 30 pages, fully complies with the requirements for presenting the dissertation and accurately reflects its content and the main contributions contained therein. It is prepared in accordance with the formal requirements and provides the necessary information both about the dissertation itself and about its contributions, as well as about the other publications of the doctoral candidate related to the topic.

The following articles have been submitted for participation in the procedure:

- *"Procedural Means for Protecting the Pledgor upon Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act"*, Commercial and Obligations Law Journal, 2023, Issue 1;
- *"A Brief Review of the New Provisions in the Legal Regime of the Special Pledges Act"*, Commercial and Obligations Law Journal, 2023, Issue 12;

- *"On the Liability of the Pledge Creditor in a Sale under Article 37 of the Special Pledges Act"*, Commercial and Obligations Law Journal, 2024, Issue 8.

All publications address aspects of the topic developed in the individual parts of the dissertation, but interpreted from a different perspective and with certain additional contributions. They demonstrate an in-depth knowledge of the issues concerning the liability of the pledge creditor in a sale under Article 37 of the Special Pledges Act, as well as the procedural means for protecting the pledgor upon the commencement of enforcement under the Special Pledges Act. They also provide a brief overview of the new provisions in the legal regime of the Special Pledges Act.

It should also be noted that all publications have been prepared independently and without co-authorship.

The three articles published by the doctoral candidate Emil Lukaev are directly related to the topic of the research and provide the required number of points — 30 points. Consequently, the doctoral candidate fulfills the scientometric requirements for obtaining the doctoral degree (dissertation – 50 points and published articles – 30 points).

III. **Characteristics of the dissertation and scientific contributions**

The dissertation submitted for public discussion by Emil Lukaev is entitled "**Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act**." The content of the dissertation corresponds to its title. The study provides a comprehensive examination of the legal means for protecting the pledgor in cases of unlawful commencement of enforcement under Chapter Seven of the Special Pledges Act.

The research traces the historical development of the legal framework governing special pledges, with particular emphasis on the positive results of the extensive legislative reform introduced in 2016 in the Special Pledges Act (promulgated in the State Gazette, No. 105 of 30 December 2016). At the same time, certain shortcomings are also identified and proposals are made for further improvement of the regulatory framework with a view to achieving balanced protection of the interests of both the pledge creditor and the pledgor, without granting additional privileges to the pledgor to the detriment of the pledge creditor.

The topic of the research is undoubtedly relevant, since the existing studies on the legal regime of special pledges do not provide a comprehensive and in-depth critical analysis of the means for protecting the pledgor in cases of unlawful commencement of enforcement under the Special Pledges Act, particularly after the amendments introduced in 2016. An extensive bibliography is also presented, which may be useful for further historical and comparative legal studies of contemporary private-law and public-law institutions. The main objective of the research is to present the widest possible range of controversial issues and practical problems related to the protection of the pledgor in cases of unlawful commencement of enforcement, and to clarify possible ways of resolving them without affecting the interests of the pledge creditor.

The dissertation comprises 203 standard pages. Its structure includes an introduction, four chapters, a conclusion and a bibliography. The introduction presents the topic together with its relevance and significance, the subject and object of the research, the methodology used, the current state of the researched issues, as well as the aims and tasks of the study. A brief overview of the main content of the dissertation follows.

Chapter One of the dissertation is entitled "Historical Development of the Special Pledge. Legal Nature of the Pledge Right and the Secured Claim. Characteristics of the Special Pledge Agreement." It is divided into three sections. In the first section, the origin of the special pledge is examined and its historical development in modern legal systems is traced, with particular emphasis on the development of the legal framework of special pledges in Bulgaria, especially following the legislative reform of December 2016. The second section analyzes the legal nature of the pledge right, comparing the special pledge with other related institutions such as the possessory pledge and the pledge under the Financial Collateral Arrangements Act, while also examining the concepts of pledged property, secured claim and termination of the pledge.

In the third section, the doctoral candidate provides a characterization of the special pledge agreement, including the parties to the agreement, the rights and obligations of the pledgor and the pledge creditor, and the legal effects of the special pledge.

Chapter Two occupies an important place in the dissertation. In cases of non-performance of the obligation secured by the pledge, the pledge creditor may commence enforcement under the Special Pledges Act. In this chapter the author focuses on the prerequisites for exercising the pledge right and the commencement of enforcement under the Special Pledges Act. The chapter identifies who is actively entitled to request registration of the commencement of enforcement and what legal consequences arise from such commencement. The final section examines issues related to enforcement against different types of pledged property, including movable property, company shares, receivables, commercial enterprises, dematerialized securities and units in collective investment schemes, patents for inventions and utility models, registered trademarks, and others.

Chapter Three examines the legal position of the pledgor and the pledge creditor. With regard to the pledgor, emphasis is placed on the concept of due care as a guarantee that the pledge creditor will sell the pledged property under the best possible conditions, thereby achieving the highest possible sale price with the lowest possible costs. The conclusions reached are also supported by the cited case law of the Supreme Court of Cassation. An analysis is provided of the new provision of Article 37(3) of the Special Pledges Act, which introduces an obligation for the pledge creditor to announce in the register that the pledged property is being sold under specified conditions. This provision ensures publicity of the sale and prior disclosure of its essential terms. The legal position of the depositary and the manager of a commercial enterprise is also examined, and in the second section the position of the pledge creditor is analyzed in the context of the legislative amendments introduced to enhance legal certainty in the realization of the pledge. Particular attention is also paid to the competition between creditors when enforcement is simultaneously carried out under the Civil Procedure Code, the Tax and Social Security Procedure Code, and the Commerce Act (in insolvency proceedings) — an issue of major practical importance that was addressed by the amendments to the Special Pledges Act in 2016. The final section summarizes the conclusions drawn from the comparative analysis of the legal positions of the pledgor and the pledge creditor.

Chapter Four occupies a central place in the research, as it examines the procedural legal remedies available to the pledgor in cases of unlawful commencement of enforcement. The various forms of judicial protection provided in favor of the pledgor are analyzed. Issues relating to the contestation of the claim or the pledge right, the suspension of the registration of enforcement, the protection under Article 536 of the Civil Procedure Code, the imposition of

interim measures under Article 397(1)(3) of the Civil Procedure Code, and other remedies are examined.

The **conclusion** summarizes the results of the research both as a whole and separately for each of the four chapters, presenting a number of conclusions on the issues examined and outlining proposals *de lege ferenda*.

The dissertation contains a substantial scientific apparatus comprising 233 footnotes. An extensive bibliography in Bulgarian and foreign languages is provided, including 38 monographs and textbooks in Bulgarian and 10 monographs in foreign languages. In addition, 46 articles and studies published in Bulgarian journals and collected volumes are cited.

The dissertation is distinguished by a clear academic style, accessible and understandable language, and a well-structured logical presentation. The doctoral candidate demonstrates skill in working with legal institutions, analyzing and comparing them convincingly. It should also be noted that the dissertation is properly structured and technically well formatted, including the arrangement of the text and the citation of sources in footnotes.

IV. **Scientific and applied contributions**

According to the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB), the evaluation of a dissertation must establish the presence of scientific results constituting an original contribution to science, demonstrating in-depth theoretical knowledge in the relevant field and the ability to produce independent scholarly work. The dissertation by Emil Lukaev meets these requirements.

The dissertation represents a comprehensive, well-structured and logically organized scholarly work devoted to a topic that is highly relevant from both a theoretical and a practical perspective. In my view, the doctoral candidate has accurately assessed and summarized his contributions, which have already been examined in detail in the analysis of the individual chapters of the dissertation. Overall, they may be presented in the following order:

1. The topic concerning the protection of the pledgor in cases of unlawful commencement of enforcement under the Special Pledges Act has not previously been examined in a comprehensive manner, despite the existence of a substantial body of scholarly literature on the institution of the special pledge. This has enabled the doctoral candidate to trace its historical development from Roman law to the present day, with particular emphasis on the most recent amendments to the legal framework.

2. A significant contribution is the critical analysis of the legal framework governing special pledges, and in particular the procedural legal remedies available to pledgors following the amendments to the Special Pledges Act (promulgated in the State Gazette, No. 105 of 30 December 2016), in which the author explains why the objectives proclaimed in the draft law have not been fully achieved.

3. The doctoral candidate's analysis of the existing legal remedies available to both the pledge creditor and the pledgor should be positively evaluated, as well as his conclusions regarding the strongly dominant position of the pledge creditor in relation to the pledgor, who is not provided with adequate statutory means of protection even in cases of clearly unlawful commencement of enforcement under Chapter Seven of the Special Pledges Act.

4. Of contributory significance are the substantial and clearly formulated *de lege ferenda* proposals set out in the dissertation, such as:

- introducing a statutory possibility for the pledgor to submit a request under Article 390 of the Civil Procedure Code for the imposition of security for a future claim under Article 36 of the Special Pledges Act, through the interim measure of suspension of the registration of the commencement of enforcement in the Central Register of Special Pledges or another relevant register, pursuant to Article 397(1)(3) of the Civil Procedure Code, respectively a request under Article 389 CPC in pending court proceedings;

- providing the possibility for the pledgor to submit an application for suspension of enforcement under Article 536 CPC, by analogy with Article 19(7) of the Commercial Register and Register of Non-Profit Legal Entities Act and Article 536(3) CPC;

- supplementing Article 26(3) of the Special Pledges Act regarding the circumstances subject to registration and the acts subject to publication, in order to regulate the possibility of publishing acts for suspension under Article 397 CPC, or alternatively suspension of the registration of the commencement of enforcement under Article 536 CPC;

- introducing a substantive legal safeguard allowing the pledgor to submit a response to the notification from the pledge creditor under Article 33(1) of the Special Pledges Act, by which the pledgor is informed of the registered commencement of enforcement;

- amending Article 37(1) of the Special Pledges Act so as to create a guarantee that the pledge creditor will notify the pledgor of the registration of the commencement of enforcement;

- amending Article 536(3) of the Civil Procedure Code, which currently incorrectly refers to Article 19(6) of the Commercial Register and Register of Non-Profit Legal Entities Act, instead of Article 19(7) of the same Act, thereby reflecting the creation of the new paragraph 7 (formerly paragraph 6) introduced by State Gazette, No. 82 of 2024.

These and a number of other contributions of the dissertation correspond to its content and objectively reflect the achievements of the doctoral candidate. According to the requirements of the ADASRB, the dissertation of Emil Lukaev presents scientific results constituting an original contribution to legal science and demonstrates profound theoretical knowledge in the relevant field as well as the ability to produce independent scholarly work.

V. **Main critical remarks and recommendations**

In my opinion, certain critical remarks may also be made regarding the work *"Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act."* Such remarks are inevitable with respect to any scholarly work and are intended to assist the author in a possible subsequent edition of the book.

With regard to the structure of the research and its correspondence with the topic of the study, it should be noted that there is a certain imbalance between the individual chapters, both in terms of their volume and with regard to the significance of the research conducted within the respective sections. I consider the introductory part to be somewhat overly detailed and capable of being

shortened so that the emphasis contained in the exposition of the individual chapters is not diminished.

In Chapter One, Section I, item 3, an attempt is made at a comparative legal analysis, which I find to be too brief (approximately one page). It merely presents two viewpoints regarding the origin of the special pledge (whether it follows the legislative model of the United States or of England), without undertaking a broader comparative analysis with the legal frameworks of other countries, for example EU Member States. Such an analysis would enrich the discussion and could provide the author with additional ideas that might be reflected in proposals for amendments to the legal framework, particularly by expanding the discussion in Chapters Three and Four.

In Chapter Two, where enforcement against the various categories of pledged property is examined (pp. 102–112), a more comprehensive commentary on case law is lacking, despite the fact that such case law is abundant.

Chapter Three comprises 44 pages, while Chapter Four consists of only 24 pages, which creates an imbalance in the presentation of the material. The discussion in these chapters, which constitutes the substantive core of the dissertation, could be strengthened through a more extensive comparative legal analysis of the legislation of other EU Member States. Such an approach would further enrich the positions and conclusions reached by the doctoral candidate.

The titles of Chapters One and Two could also be refined, as I find them somewhat overly extensive.

VI. **Conclusion**

The dissertation of Emil Kostadinov Lukaev, entitled "Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act," contains scientific and applied research results that constitute an original contribution to legal science and meet all the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB), its implementing regulations, and the Rules on the Conditions and Procedure for Acquiring Academic Degrees and Holding Academic Positions at the Institute for the State and the Law of the Bulgarian Academy of Sciences.

In conclusion, **I give a positive evaluation and propose that the scientific jury award Emil Kostadinov Lukaev the educational and scientific degree "Doctor"** in the field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field 3.6 Law, scientific specialty "Civil and Family Law", within the Civil Law Sciences Section, doctoral programme "Business / Commercial Law."

Prepared by:

Prof. Dr. Yanka Tyankova